

FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN

Juni 2020

Rigsrevisionens notat om

tilrettelæggelsen af en større undersøgelse af skifteretternes behand- ling af dødsboer med bobestyrer

Tilrettelæggelsen af en større undersøgelse af skifteretternes behandling af dødsboer med bobestyrer

26. maj 2020

RN 1108/20

I. Indledning

1. Statsrevisorerne anmodede den 24. marts 2020 om en undersøgelse af skifteretternes behandling af dødsboer med bobestyrer, jf. rigsrevisorlovens § 8, stk. 1.

2. Statsrevisorerne anmodede Rigsrevisionen om at undersøge og vurdere følgende:

- udviklingen i antallet af klager over bobestyrere, som skifteretterne har behandlet i perioden 2009-2020, herunder en opgørelse af, hvilke klagemuligheder klagerne vedrører
- skifteretternes sagsbehandlingstider ved behandling af klagesager i perioden
- om der i klagerne er gennemgående problemstillinger ved bobestyrernes bobehandling, og hvad dette eventuelt har givet skifteretterne anledning til at foretage sig
- opgørelse af, i hvor mange tilfælde skifteretterne har afsat bobestyrere, fordi disse ikke har behandlet boet forsvarligt, rettidigt eller med den fornødne sikkerhed, herunder hvilke kriterier skifteretterne har lagt til grund for sin afgørelse
- udviklingen i antallet af klager til landsretterne over skifteretternes afgørelser i klagesager (kæresager) i perioden 2009-2020 og landsretternes afgørelser.

3. Dette notat beskriver, hvordan en eventuel større undersøgelse vil kunne tilrettelægges.

Undersøgelsen kan gennemføres, så Rigsrevisionen kan afgive en beretning til Statsrevisorerne i 1. kvartal 2021.

Klagemuligheder

Når en arving klager, skal vedkommende bl.a. oplyse, om klagen vedrører bobestyrers sagsbehandling, bobestyrers afgørelse eller bobestyrers salær.

Bobestyrere

Boet skal altid behandles af en bobestyrer i de tilfælde, hvor:

- det fremgår af testamentet
- gælden i boet er større end formuen
- arvingerne ikke kan enes om fordeling af arven
- arvingerne ikke inden for fristen har oplyst, hvordan boet skal skiftes
- der ikke er nogen arvinger, eller der er usikkerhed om, hvem der er arvinger
- arvingerne ikke er myndige, er under konkurs eller ude af stand til at opfylde deres forpligtelser.

II. Baggrund

Dødsboskiftesager med bobestyrer

4. I Danmark er der godt 50.000 dødsfald om året. Dødsfaldene bliver behandlet af skifteretterne som dødsboer, og de fleste afsluttes af skifteretterne med hjælp fra arvingerne. Nogle af dødsboerne bliver imidlertid behandlet af en bobestyrer udpeget af skifteretten. Dels kan arvinger selv vælge at lade en bobestyrer behandle boet, dels fremgår det af loven, at boet i en række nærmere definerede tilfælde skal behandles af en bobestyrer.

Antallet af afsluttede dødsboskiftesager med bobestyrer har i perioden 2009-2019 svinget mellem ca. 5.000 og ca. 7.000 sager om året.

Klager over bobestyrer

5. Hvis en arving er utilfreds med bobestyrers behandling af dødsboet, kan vedkommende klage til skifteretterne over:

- bobestyrers dispositioner foretaget som et led i hvervet som bobestyrer, herunder klager over, at bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet uden unødigt ophold
- bobestyrers afgørelser
- bobestyrers salær.

Hvis arvinger er utilfredse med bobestyrerens adfærd, skal de klage til Advokatnævnet. Da Rigsrevisionen ikke har revisionsadgang til Advokatnævnet, indgår klager over advokatens/bobestyrerens adfærd ikke i undersøgelsen.

I forbindelse med behandlingen af klager har skifteretterne i henhold til dødsboskifteloven følgende reaktionsmuligheder.

For det første kan skifteretterne meddele bobestyreren pålæg om at foretage, hvad der findes fornødent, hvis de vurderer, at bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet uden unødigt ophør.

For det andet kan skifteretterne omgøre bobestyrerens afgørelser, hvis der fx er fremkommet yderligere aktiver eller passiver, arven er fordelt forkert, der er begået væsentlige fejl i forbindelse med boets behandling, eller boafgiften er beregnet forkert.

Endelig kan skifteretterne nedsætte bobestyrers salær på baggrund af en konkret vurdering af arbejdets omfang, boets beskaffenhed og kompleksitet, det med arbejdet forbundne ansvar, konfliktniveauet og det efter omstændighederne opnåede resultat.

6. Der har siden 2017 været flere folketingsspørgsmål vedrørende bobestyrers salær, herunder bl.a. skifteretternes mulighed for at regulere eller skabe gennemsigtighed, og senest har justitsministeren i marts 2020 fulgt op på beslutningsforslag B 56 fra 2018 om, at bobestyrer skal fremlægge timesagsregnskab, jf. boks 1.

Boks 1

Opfølgning på beslutningsforslag om, at bobestyrer skal fremlægge timesagsregnskab

I justitsministerens opfølgning til Retsudvalget fra marts 2020 oplyser ministeren, at han ikke finder, at der er behov for at stille krav om, at alle bobestyrere skal fremlægge timesagsregnskab i alle sager. Det skyldes, at det er Justitsministeriets indtryk, at reglerne, der regulerer klagesystemet, generelt set er velfungerende, da mere end 99 % af bobestyrerboerne bliver afsluttet uden klage over bobestyrers salær, og idet skifteretterne i under halvdelen af de sager, hvor der klages over salær, nedsætter salæret.

Derudover oplyser justitsministeren, at Justitsministeriet har taget en række initiativer med henblik på at forbedre arvingernes kendskab til skifteprocessen, bobestyrers rolle, grundlaget for beregningen af bobestyrers salær og arvingernes rettigheder, herunder muligheden for at klage over bobestyrers salær. Bl.a. har ministeriet udarbejdet en tjekliste, som bobestyrer kan gennemgå med arvingerne på det indledende bomøde, og som samtidig gøres tilgængelig på byretternes hjemmesider, samt anmodet Domstolsstyrelsen om at offentliggøre en liste over samtlige autoriserede bobestyrere i hele landet for at tilskynde til mere konkurrence på tværs af retskredsene.

Skifteretternes opgaver i forbindelse med bobestyrersager

7. Det er skifteretterne, der udpeger bobestyrerne. Desuden er det skifteretternes opgave at træffe afgørelse i klagesager og at føre tilsyn med bobestyrerne. Derudover har skifteretterne i henhold til dødsboskifteloven mv. mulighed for at pålægge bobestyrer at indgive løbende indberetninger, sætte frist for boets afslutning, afsætte bobestyrer og nedsætte salæret.

Det er Domstolsstyrelsens opgave at understøtte retternes administration mv., og Justitsministeriet er ressortansvarlig for dødsboskifteloven.

Domstolsstyrelsens opgave

Domstolsstyrelsen har til opgave at varetage domstolenes bevillingsmæssige og administrative forhold, it og personale, men har ikke kompetence til at ansætte dommere.

III. Tilrettelæggelsen af undersøgelsen

8. Formålet med undersøgelsen vil være at undersøge skifteretternes behandling af klager vedr. dødsboer med bobestyrer og skifteretternes tilsyn med bobestyrer.

9. Første del af undersøgelsen vil omhandle skifteretternes *behandling af klager* over bobestyrersager og besvare statsrevisorspørgsmålene 1, 2, 3 og 5.

Klageblanket

Arvinger har siden 1. januar 2016 skullet angive, hvilke klagemuligheder klagen vedrører på en klageblanket.

Vi vil undersøge udviklingen i antallet af klager fra 2009-2020 (spørgsmål 1), og vi vil for perioden 2016-2020 gennemgå sager og undersøge, hvilke klagemuligheder klagerne vedrører (spørgsmål 1), og sagsbehandlingstiden i forbindelse med klagesager (spørgsmål 2). Desuden vil vi undersøge, i hvilket omfang retterne afviser klager og giver klageren medhold.

Derudover vil vi opgøre antallet af klager til landsretterne over skifterettens afgørelser i klagesager samt redegøre for landsretternes afgørelser for perioden 2009-2020 (spørgsmål 5).

Vi vil både undersøge udviklingen samlet set og vedrørende de enkelte skifteretter.

Endelig vil vi undersøge skifterettens eventuelle reaktioner som opfølgning på det, arvingerne klager over (spørgsmål 3).

10. Anden del af undersøgelsen vil omhandle skifterettens *tilsyn med bobestyrerne* og besvarer statsrevisorspørgsmål 4.

Ifølge bobestyrerbekendtgørelsen skal skifteretterne føre tilsyn med "bobestyrers forvaltning af boer og med boernes beholdninger og værdipapirer". Skifteretterne skal i forbindelse med tilsynet bl.a. påse, at boets midler er til stede, at midlerne forvaltes og administreres i overensstemmelse med reglerne, og at bobestyreren fremmer boets behandling.

Vi vil i denne del undersøge retternes tilsynspraksis og gennemgå deres tilsynsmateriale for 2016-2020. Vi vil dels undersøge, i hvilket omfang de gennemfører tilsynet, dels i hvilket omfang de gør brug af de muligheden for at sætte tidsfrister eller pålægge bobestyreren at indgive løbende indberetninger om bobehandlingens forløb, hvis de vurderer, at bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet. Vi vil i denne sammenhæng også undersøge, i hvilket omfang de benytter muligheden for at nedsætte bobestyrers salær af egen drift.

Endelig vil vi så vidt muligt undersøge, hvor mange gange skifteretterne har afsat bobestyrer siden 2009, herunder hvilke kriterier de har lagt til grund (spørgsmål 4).

11. Rigsrevisionen skal for god ordens skyld understrege, at der undervejs vil kunne ske ændringer i forhold til det skitserede oplæg.

Lone Strøm